

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

КА ИЗВОРИМА РЕЧИ

ТРИДЕСЕТ ГОДИНА
ЕТИМОЛОШКОГ ОДСЕКА
ИНСТИТУТА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЗБОРНИК РАДОВА

Приредила

Марта Бјелетић

Аутори

† Павле Ивић, Александар Лома,
Јасна Влајић-Поповић, Марта Бјелетић,
Снежана Петровић, Марија Вучковић

БЕОГРАД

2013

Дуг Павлу Ивићу

Поштоване колеге,

Бројни су разлози због којих ми је велика част и задовољство што данас и овде примам награду коју додељује Славистичко друштво Србије.

Веома ми је драго што је Одбор за доделу награде *Павле Ивић* одлучио да награди и једну књигу чија тематика не спада у ужу област славистике, већ се бави прожимањем словенских и несловенских језичких елемената, српских и турских. Једна се значајна црта наше историје и традиције — заједнички живот са различитим цивилизацијама и културама на Балкану — као у временско-просторној жижи сакупљала и вековима трајала управо у Призрену. Од живог сплета притока, сведочанстава међусобних утицаја српског и других језика и култура на том простору, данас је преостало тек нешто налик пресахлом кориту, траг у времену, а само једну од понорница тог некада богатог слива чини рукописна збирка речи Димитрија Чемерицића, на основу које је ова студија и написана. Професору Слободану Реметићу дугујем захвалност што ми је тај драгоцен рукопис предао на чување и за истраживање.

Задовољство ми је што награду примам баш овде, на Филолошком факултету, на коме је започело моје образовање као оријенталисте, наставило се израдом магистарске и докторске тезе и прерасло у трајан позив истраживача утицаја турског језика и културе на српски. Моји професори, Славољуб Ђинђић, Дарко Танасковић и Анђелка Митровић, поред осталих, заслужни су што оријенталистички стуб ове књиге има добре темеље.

Посебну ми радост причињава то што награда носи име Павла Ивића. Не само зато што се ради о једном од највећих српских лингвиста, него и стога што је професор Ивић основао Етимолошки одсек Института за српски језик САНУ, у коме ја већ више од двадесет година радим. Управо ми је он указао на неке од најважнијих тачака ослонца неопходних за исправно тумачење порекла турцизама. Сећам се како ме је, приликом нашег првог

разговора у посластичарници *Загреб*, питао знам ли зашто је турска реч *köprü* ‘мост’ код нас преузета у облику *ћуџрија*? Тада, будући тек свршени студент, одговор нисам знала. Тим питањем, а и тактичним објашњењем које је потом уследило, професор Ивић желео је да ми предочи неопходност познавања и турских и српских дијалеката и њиховог историјског развоја за поуздано етимологисање турцизама у српском језику. Да може да види ову данас награђену књигу, сигурна сам да би се и он обрадовао колико је његов ондашњи саговорник на том пољу напредовао.

Не мали део овог признања припада и колегама из Етимолошког одсека, др Јасни Влајић-Поповић, др Марти Бјелетић и академику Александру Ломи. Ова књига је на много начина плод сарадње, стручне и људске, која у Етимолошком одсеку постоји од његовог оснивања. Посебно ми је задовољство што награду примам баш ове године, када се обележава тридесет година настанка тог одсека и почетка рада на *Етимолошком речнику српског језика*. Резултати ове ‘Београдске етимолошке школе’ биће, надам се, ускоро доступни у виду јубиларног зборника радова сарадника посвећених овом пројекту, где ће се наћи и њихова комплетна, богата библиографија. Тиме ћемо се и ми, представљајући пресек тродеценијског рада, на извештан начин, одужити свом оснивачу, Павлу Ивићу.

Желела бих да завршим подсећањем на један одомаћени турцизам који се може наћи у *Етимолошком*, као и у оба данас награђена речника и који их на сликовити начин повезује. То је *аманеџ* ‘завештање, оно што се некоме повери на чување и старање’. На сваки од ових речника може се гледати као на *аманеџ* — Димитрија Чемерицића, професора Павла Ивића и професора Милете Букумирића, са којим ми је посебна част што ову награду делим.

Снежана Пејровић*

---

* Говор поводом доделе награде „Павле Ивић“ за књигу *Турцизми у српском џризренском говору*, Филолошки факултет у Београду, 24. мај 2013. године.